

Uchwała Nr LVII/433/2014
Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu
z dnia 10 września 2014r.

w sprawie przyjęcia Programu Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy Ogrodzieniec

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późniejszymi zmianami), w związku z art. 18 ust. 1 i art. 85 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późniejszymi zmianami) oraz uchwały Nr III/52/15/2010 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 czerwca 2010 r.

Rada Miejska w Ogrodzieńcu

uchwała:

§ 1

Przyjąć Program Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy Ogrodzieniec w brzmieniu określonym w załączniku stanowiącym integralną część niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Maria Lipka-Stepniowska

Załącznik do Uchwały Nr LVII/433/2014
Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu
z dnia 10 września 2014r.

PROGRAM OGRANICZENIA NISKIEJ EMISJI DLA GMINY OGRODZIENIEC

GMINA OGRODZIENIEC

Gmina wyróżniona Honorową Flagą Rady Europy (2007) i Dyplomem Europejskim (2004)

PROGRAM OGRANICZENIA NISKIEJ EMISJI DLA GMINY OGRODZIENIEC

Sierpień 2014

---

*Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec
Plac Wolności 25, 42-440 Ogrodzieniec
tel. /032/ 67 09 700, fax: /032/ 67 09 721
www.ogrodzieniec.pl e-mail:ogrodzieniec@ogrodzieniec.pl*

Spis treści

1. WPROWADZENIE.....	3
1.1. Podstawa i cel opracowania.	3
1.2 Uwarunkowania prawne - zgodność z polityką ekologiczną państwa, regionu i gminy.	4
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY	6
2.1. Położenie geograficzne gminy i struktura terenu.	6
2.2. Zabudowa gminy Ogrodzieniec.....	9
3. Źródła ciepła i emisji zanieczyszczeń na terenie gminy Ogrodzieniec	9
3.1 Źródła ciepła	9
3.2. Źródła emisji zanieczyszczeń	10
4. Opis wybranych dotychczasowych inwestycji związanych z ochroną powietrza	11
4.1 Budowa sieci tras rowerowych.....	11
4.2 Budowa parkingów i remont dróg.....	11
4.3 Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	12
4.4 Usunięcie azbestu	13
4.4.1 Usunięcie azbestu z terenu Przedsiębiorstwa Materiałów Izolacji Budowlanej „IZOLACJA” oraz byłego kamieniołomu Cementowni „Wiek”	13
4.4.2 Dotacja do utylizacji azbestowych pokryć dachowych.....	13
5. Działania dla ograniczenia niskiej emisji w gminie Ogrodzieniec	14
5.1 Zakładane działania samorządu i źródła finansowania.....	14
5.1.1 Projekty finansowane ze środków zewnętrznych	14
5.1.2 Projekty finansowane ze środków własnych	15
6. Analiza SWOT dla problemu niskiej emisji	15
7. Podsumowanie.....	16

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawa i cel opracowania.

Stworzenie mieszkańcom możliwości życia w czystym środowisku jest jednym z zadań samorządów lokalnych. Ograniczenie niskiej emisji jest problemem bardzo ważnym dla wszystkich gmin zwłaszcza na Śląsku. Wynika to z zobowiązań rządu RP wobec Unii Europejskiej. Przyczyną niskiej emisji w głównej mierze jest wykorzystywanie tradycyjnych, często złej jakości paliw energetycznych, zły stan techniczny urządzeń i instalacji kotłowych oraz nieprawidłowa ich eksploatacja. W chwili obecnej pojawiło się szereg narzędzi wsparcia finansowego przedsięwzięć z zakresu ochrony atmosfery. Wprowadzone programy umożliwiają zmniejszenie zaangażowania środków własnych mieszkańców wydatkowanych na zmiany systemu ogrzewania czy podjęcie innych działań ograniczających straty energii, co z kolei przyspiesza realizację przedsięwzięć i skutkuje wymiernymi korzyściami finansowo-ekologicznymi.

Na terenie gminy Ogrodzieniec nie są prowadzone pomiary zanieczyszczeń powietrza. Podstawą opracowania niniejszego Programu ograniczenia niskiej emisji dla Gminy Ogrodzieniec jest Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego przyjęty Uchwałą Nr III/52/15/2010 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 czerwca 2010 r. Zgodnie z klasyfikacją stref wykonaną przez Śląskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska obejmuje on obszar Aglomeracji Górnośląskiej, Miasta Bielsko-Biała, Miasta Częstochowa, Strefy bielsko-żywieckiej, Strefy raciborsko-wodzisławskiej, Strefy tarnogórsko-będzińskiej oraz Aglomeracji Rybnicko-Jastrzębskiej - dla których zaszła konieczność opracowania przedmiotowego programu w zakresie pyłu zawieszzonego PM 10 i obszar całego województwa - w zakresie benzo(a)piranu.

Gmina Ogrodzieniec została zaklasyfikowana do Strefy tarnogórsko-będzińskiej. W strefach, w których mają miejsca przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych powiększonych w stosownych przypadkach o margines tolerancji, choćby jednej substancji spośród określonych w rozporządzeniu z dnia 24 sierpnia 2012 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu, zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska, zachodzi konieczność opracowania programu ochrony powietrza. Obowiązek określenia przedmiotowego programu spoczywa na sejmiku województwa, natomiast realizacja działań odbywa się na poziomie lokalnym gmin i powiatów.

Niniejszy Program ograniczania niskiej emisji jest jednym z działań naprawczych w ramach programu ochrony powietrza w obszarze istnienia problemu „niskiej emisji”.

Realizacja programu wpłynie w znaczący sposób na zmniejszenie degradacji środowiska naturalnego, poprawę komfortu życia samych mieszkańców, a co za tym idzie podniesie atrakcyjność gminy.

Podobne programy ograniczenia niskiej emisji realizowane były lub są z powodzeniem w innych gminach. Dzięki nim nie tylko obniża się emisję szkodliwych substancji do środowiska, ale również poprawia się standard życia mieszkańców. Zakłada się, że i w tym przypadku zostanie to osiągnięte.

Obecny Program jest pierwszym tego rodzaju dokumentem planistycznym na terenie Gminy Ogrodzieniec. W obecnej postaci obejmuje okres do 2018 roku, zakłada się jednak, że będzie w miarę potrzeb uaktualniany i weryfikowany w oparciu o monitoring jego realizacji i zmian, zainteresowanie mieszkańców i tworzące się możliwości pozyskania środków finansowych.

1.2 Uwarunkowania prawne - zgodność z polityką ekologiczną państwa, regionu i gminy.

Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

Polityka ekologiczna to dokument strategiczny, który przez określenie celów i priorytetów ekologicznych wskazuje kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowiska naturalnego. Wśród priorytetów realizacji polityki ekologicznej Państwa wymienia się m.in. poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, poprzez cele i kierunki działań w takich obszarach jak: środowisko a zdrowie, jakość powietrza, ochrona wód, gospodarka odpadami, oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych, substancje chemiczne w środowisku.

W zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami do działań najważniejszych należy m.in.:

- dalsza redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii,
- modernizacja systemu energetycznego,
- podjęcie działań związanych z gazyfikacją węgla (w tym także z gazyfikacją podziemną) oraz z techniką podziemnego składowania dwutlenku węgla,
- opracowanie i wdrożenie przez właściwych marszałków województw programów naprawczych w strefach miejskich, w których notuje się przekroczenia standardów dla pyłu drobnego PM₁₀ i PM_{2,5} zawartych w Dyrektywie CAFE. Za realizację programów, polegających głównie na eliminacji niskich źródeł emisji oraz zmniejszenie emisji pyłu ze środków transportu, odpowiedzialne są władze samorządów.

Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego

W w/w programie zostały wskazane m.in. długookresowe działania naprawcze.

Obowiązki Burmistrzów Miast strefy tarnogórsko-będzińskiej w ramach realizacji Programu ochrony powietrza to:

- Przedkładanie starostom powiatów sprawozdań z realizacji działań ujętych w niniejszym Programie;
- Aktualizacja i kontynuacja Programu Ograniczania Niskiej Emisji i stworzenie systemu organizacyjnego w celu jego realizacji;
- Realizacja PONE na terenie gminy poprzez stworzenie systemu zachęt finansowych do wymiany systemów grzewczych;
- Koordynacja realizacji działań naprawczych określonych w POP wykonywanych przez poszczególne jednostki;
- Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje);
- Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników niepowodujących nadmiernej „niskiej emisji” PM₁₀ oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” miasta ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie;
- Prowadzenie odpowiedniej polityki parkingowej w centrum miasta wymuszającej ograniczenia w korzystaniu z samochodów;
- Kontrola gospodarstw domowych w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów oraz przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach grzewczych i na otwartych przestrzeniach;
- Uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza, poprzez odpowiednie przygotowanie specyfikacji zamówień publicznych;
- Aktualizacja Planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;

Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Ogrodzieniec

Jako cel nadrzędny lokalnej polityki energetycznej dokument wskazuje opracowanie i wdrożenie scenariusza zapewniającego ciągłość dostaw energii w skali lokalnej, przy zachowaniu optymalnego stosunku kosztów do generowanego efektu energetycznego, przy jednoczesnej aktywizacji gospodarki lokalnej. Dzieliąc cel nadrzędny na cele cząstkowe dokument wyróżnia:

- bezpieczeństwo energetyczne rozumiane jako działania gwarantujące stabilne ciągle zaspokajanie potrzeb energetycznych,
- rozwój społeczno-gospodarczy rozumiany jako działania podtrzymujące i stymulujące rozwój nowych firm i tworzenie miejsc pracy, także poprzez stabilną politykę energetyczną i powstrzymywanie nadmiernego wzrostu kosztów energii,
- zrównoważony ekorozwój w kontekście poszanowanie środowiska naturalnego i ochrony klimatu.

Przeprowadzona analiza stanu aktualnego oraz weryfikacja planów przedsiębiorstw energetycznych w świetle prognozy rozwoju obszaru gminy Ogrodzieniec i zmian w popycie na nośniki energii wskazuje, iż w horyzoncie 15 lat wszystkie podmioty na obszarze gminy będą posiadać dostęp do energii w odpowiedniej ilości i o odpowiednich parametrach. Nie zidentyfikowano obszarów problemowych, ani wyraźnych dysproporcji w dostępie do sieci.

Na podstawie konsultacji z sąsiednimi gminami ustalono, iż nie występują wspólne przedsięwzięcia mogące mieć wpływ na politykę energetyczną gminy Ogrodzieniec.

W trakcie analizy stanu obecnego wykazano, iż gmina Ogrodzieniec realizuje zapisy ustawy o Efektywności Energetycznej oraz prowadzi aktywne działania promujące przedsięwzięcia prowadzące do obniżenia zapotrzebowania na ciepło.

Program ochrony środowiska dla gminy Ogrodzieniec na lata 2012-2015

Celem długoterminowym dotyczącym ochrony powietrza przyjętym w powyższym dokumencie jest kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Jako cele krótkoterminowe przyjęto opracowanie programów służących ochronie powietrza oraz ograniczanie zużycia energii a także zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenie emisji ze źródeł liniowych jak również wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Ogrodzieniec

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Ogrodzieniec określa następujące cele:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium Gminy,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

W ramach programu, w oparciu o wyniki analiz stanu istniejącego i prognozowanych zmian, opracowano listę działań i wytyczono cele oraz zadania strategiczne (z podaniem harmonogramów realizacji i określeniem kosztów eksploatacyjnych systemu oraz kosztów inwestycyjnych zadań).

Realizacja działań wymienionych w ramach planu umożliwi spełnienie obowiązujących i przewidywanych wymogów prawnych, uporządkowanie i scentralizowanie gospodarki wyrobami azbestowymi oraz poprawę jakości środowiska na terenie gminy. Przedstawione

cele są zgodne z obowiązującym ustawodawstwem określonym w programach różnych szczebli (krajowym, wojewódzkim).

Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 lipca 2009 r. przyjęła "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu 2009-2032", program gminy Ogrodzieniec nawiązuje do tych założeń i przewiduje usunięcie wszystkich materiałów zawierających azbest z terenu gminy najpóźniej do roku 2032. Termin obowiązywania programu może zostać skrócony, jeśli całość materiału szkodliwego zostanie usunięta przed wyznaczoną datą końcową.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. Położenie geograficzne gminy i struktura terenu.

Gmina Ogrodzieniec położona jest w środkowo-wschodniej części województwa śląskiego i jednocześnie w południowej części powiatu zawierciańskiego, w niedalekiej odległości od trzech głównych aglomeracji Polski południowej: Krakowa (60 km), Katowic (55 km) i Częstochowy (50 km). W odległości 30 km od Ogrodzieńca znajduje się międzynarodowe lotnisko w Katowicach-Pyrzowicach, a w odległości 60 km międzynarodowe lotnisko w Krakowie-Balicach.

Gmina Ogrodzieniec sąsiaduje:

- od zachodu z Gminą Łazy,
- od północnego-zachodu z Miastem Zawiercie,
- od północy z Gminą Kroczyce,
- od wschodu z Gminą Pilica,
- od południa z Gminą Klucze, należąca do Powiatu Olkuskiego w województwie małopolskim.

Ogrodzieniec jest gminą miejsko-wiejską, zajmującą 85,69 km², z czego znaczną powierzchnię zajmuje część miejska, której 29 km² stanowi 1/3 powierzchni gminy.

W skład gminy oprócz miasta Ogrodzieniec wchodzi dziesięć sołectw, z których największym liczącym ponad 1 000 mieszkańców jest Podzamcze. Sołectwa wchodzące w skład Gminy Ogrodzieniec to:

- Fugasówka – Markowizna,
- Giebło,
- Giebło Kolonia,
- Gulzów,
- Kielkowice,
- Mokrus,
- Podzamcze,
- Ryczów,
- Ryczów Kolonia,
- Żelazko – Śrubarnia.

Rys. 1 Sołectwa i miasto gminy Ogródzieniec (źródło www.ogrdzieniec.pl)

Dominującą formę zabudowy tworzy mieszkalnictwo jednorodzinne, a na terenach wiejskich rolnicze zagrodowe.

Wg ewidencji ludności prowadzonej przez Urząd Miasta i Gminy Ogródzieniec na dzień 31.12.2014 r. gminę zamieszkiwało 9 410 osób, z czego miasto Ogródzieniec – 4 359.

Gmina Ogródzieniec skupia na swym terenie krajobraz typowo rolniczy głównie w okolicach Giebła, Mokrusa, Kiełkowic, lecz także Podzamcza i Ryczowa oraz krajobraz leśny przede wszystkim w zachodniej i południowej części gminy. Tereny leśne zajmują w gminie 3 843 ha.

Gmina posiada duży potencjał dla rozwoju turystyki wyróżniający ją na tle większości pozostałych gmin powiatu. Posiada atrakcyjne uwarunkowania przyrodnicze oraz historyczno-kulturowe. Szczególną rolę w tym zakresie odgrywa przede wszystkim miejscowość Podzamcze, w której zachowały się najbardziej okazałe na całej Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej ruiny XIV-wiecznego zamku, obecnie funkcjonujące nie tylko jako zabytek lecz służące także organizacji wielu imprez turystycznych, sportowych i widowiskowych.

Według podziału geomorfologicznego Polski, zachodni rejon gminy Ogródzieniec, w tym niemal cała część miejska stanowi skraj Garbu Tarnogórskiego wchodzącego w skład Wyżyny Śląskiej. Pod względem geologicznym tworzy go lekko wyniesiona, do poziomu około 340-380 m n.p.m. płyta wapiennych osadów triasowych.

Na wschód od miasta Ogródzieniec i drogi wojewódzkiej nr 791 rozciąga się największy mezoregion – Wyżyna Częstochowska, będąca częścią Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. W jej obrębie, bądź na jej skraju położone są wszystkie miejscowości wiejskie gminy.

Teren gminy przeważnie osiąga wysokości od 400-450 m n.p.m. Najwyżej wznosi się w okolicach Podzamcza, gdzie na gęsto pokrytej ostańcami wapiennymi Górze Zamkowej osiąga kulminację na wysokości 515,5 m n.p.m. Jest to zarazem najwyżej położony punkt Wyżyny Częstochowskiej. Najniżej na terenie całej gminy położona jest część miejska leżąca na Wyżynie Śląskiej. Okolice przysiółka Józefów w dolinie Czarnej Przemszy stanowią lokalne minimum wysokościowe – 337 m n.p.m.

Południową, środkową, a częściowo także północną część gminy tworzą najcenniejsze pod względem przyrodniczym tereny objęte ochroną w formie Parku Krajobrazowego.

Gmina Ogrodzieniec pełni ważną funkcję w zakresie komunikacji. Zasadniczy ciężar transportu drogowego skupia się na ruchu turystycznym i korzystaniu z dróg dojazdowych głównie do Podzamcza i Ogrodzieńca lecz także i innych miejscowości, położonych również w gminach sąsiednich. Dodatkowo gmina, a w tym i samo miasto Ogrodzieniec leży na skrzyżowaniu dwóch dość ważnych dla lokalnej komunikacji szlaków – drogi wojewódzkiej DW 790 Dąbrowa Górnicza – Pilica i drogi wojewódzkiej DW 791 Zawiercie – Olkusz.

Największe natężenie ruchu znamionuje odcinek drogi DW 791 pomiędzy Ogrodzieńcem a Zawierciem oraz odcinek drogi DW 790 pomiędzy Ogrodzieńcem a Podzamczem.

Fragmenty tych tras tworzą na terenie Ogrodzieńca ulicę Kościuszki – główną arterię komunikacyjną w obrębie miasta, skupiającą wokół znaczną część zabudowy mieszkaniowej, a także liczne obiekty instytucji handlowych i usługowych.

Wspomniany ciąg drogowy odgrywa istotną rolę w aspekcie komunikacji z Zawierciem - głównym ośrodkiem administracyjnym powiatu zawierciańskiego, a także największym miastem przemysłowym, centrum handlowo-usługowym, wreszcie bardzo ważnym węzłem komunikacyjnym zwłaszcza w transporcie publicznym (największa w regionie stacja PKP, przebieg drogi krajowej DK 78, połączenie z portem lotniczym Katowice w Pyrzowicach).

Rys. 2 Mapa Gminy Ogrodzieniec

2.2. Zabudowa gminy Ogrodzieniec

Miasto Ogrodzieniec ma w większości zabudowę niską, obecnie rozbudowaną w południowej części miasta. W centrum znajdują się podstawowe usługi. Centrum administracyjne mieści się na południe od centrum handlowego przy Placu Wolności. Na terenach północnych miasta znajduje się część przemysłowa (ceglarnie, zakłady produkcyjne).

Sołectwa gminy charakteryzują się w większości dosyć zwartą, niską, jednorodzinną zabudową skupioną przy drogach. Gatunkowo dobre gleby znajdują się w północnej części Podzamcza, w Mokrusie, Gieble i Gieble Kolonii. Tylko w sołectwie Fugasówka-Markowizna znajdują się nieliczne ślady przemysłu.

3. Źródła ciepła i emisji zanieczyszczeń na terenie gminy Ogrodzieniec

3.1 Źródła ciepła

Na terenie gminy nie ma scentralizowanego systemu ciepłowniczego. Obiekty użyteczności publicznej należące do gminy - zasilane są kotłami gazowymi. Budynki mieszkalne ogrzewane są z kotłowni indywidualnych.

Moc cieplna zainstalowana na terenie Miasta i Gminy Ogrodzieniec wynosi obecnie ok. 41 MW w tym:

- obiekty usługowe i użyteczności publicznej – 3 MW
- budownictwo mieszkaniowe i jednorodzinne – 37 MW
- przemysł lekki i rzemiosło – 1 MW.

Całkowita zainstalowana moc cieplna określona została na podstawie następujących zweryfikowanych źródeł ciepła:

- lokalne kotłownie w budynkach użyteczności publicznej w większości w postaci kotłów gazowych,
- indywidualne kotłownie w postaci kotłów węglowych, gazowych i na biomasę oraz pieców elektrycznych i kaflowych,
- elektryczne i gazowe podgrzewacze wody .

Teren gminy Ogrodzieniec jest w dużym stopniu uzbrojony w sieci gazowe. Poza sołectwami Mokrus i Gulzów cały obszar gminy posiada dostęp do sieci gazowej.

Do opracowania powyższego Programu przyjęto, że budynki, które nie są podłączone do sieci gazowej posiadają ogrzewanie opalane paliwami stałymi. Chociaż większość budynków prywatnych jest podłączonych do sieci gazowej, to do celów grzewczych paliwo to wykorzystywane jest sporadycznie. W większości przypadków paliwo gazowe służy do zasilania kuchenek oraz podgrzewaczy wody, a budynek ogrzewany jest kotłami opalonymi paliwami stałymi starej generacji oraz nowej generacji. Sytuacja ta wynika z przyczyn ekonomicznych: koszty eksploatacji kotłowni gazowej są wyższe niż kotłowni węglowej

3.2. Źródła emisji zanieczyszczeń

Na stan jakości powietrza gminy Ogrodzieniec wpływa:

- emisja ze źródeł stacjonarnych (m.in. niska emisja w zabudowie mieszkaniowej), transport samochodowy, tzw. emisja komunikacyjna (liniowa) oraz emisja punktowa z podmiotów gospodarczych, nielegalne spalanie odpadów),
- wielkość emisji napływowej (zanieczyszczenia podlegające procesowi rozprzestrzeniania się wraz z masami powietrza w szczególności z sąsiednich gmin i powiatów).

Emisja punktowa rozumiana jako energetyczne spalanie paliw przez duże obiekty nie ma miejsca na terenie gminy Ogrodzieniec

Emisja komunikacyjna - w wyniku spalania paliw w silnikach pojazdów mechanicznych do środowiska dostają się zanieczyszczenia gazowe, głównie: tlenek węgla, tlenki azotu, dwutlenek węgla i węglowodory, w tym benzen oraz zanieczyszczenia pyłowe pochodzące z procesów ścierania się opon, hamulców i nawierzchni drogowej zawierające związki ołowiu, kadmu, niklu. W przypadku zanieczyszczeń pochodzących ze środków transportu, źródło emisji znajduje się nisko nad ziemią, co powoduje, że zanieczyszczenia oddziałują na stan czystości szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg. Określenie wielkości stężeń zanieczyszczeń związanych z transportem, przy braku komunikacyjnych stacji pomiarowych zlokalizowanych w pobliżu głównych tras komunikacyjnych jest trudne.

Niska emisja to zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego szkodliwe dla zdrowia i środowiska substancjami powstałymi w wyniku procesów spalania paliw i innych procesów związanych z bytowaniem człowieka, m.in.: zaopatrzeniem w energię cieplną budynków, nawożeniem i spalaniem śmieci. Spaliny emitowane przez kominy budynków mieszkalnych, rozprzestrzeniają się w przyziemnych warstwach atmosfery, a niska wysokość emitorów w powiązaniu z częstą w okresie zimowym inwersją temperatury, sprzyja kumulacji zanieczyszczeń. Indywidualne gospodarstwa domowe nie posiadają urządzeń ochrony powietrza, wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania. Wprowadzanie do

powietrza zanieczyszczeń z kotłowni budynków mieszkalnych przez osoby fizyczne nie podlega żadnym ograniczeniom prawnym, organizacyjnym i ekonomicznym.

Problem ograniczenia niskiej emisji potęguje powszechność wykorzystywania paliw stałych, szczególnie węgla kamiennego o wysokiej zawartości popiołu i siarki wraz ze spalaniem śmieci w domowych instalacjach grzewczych. Spalanie śmieci powoduje uwalnianie do atmosfery niebezpiecznych dla zdrowia substancji (takich jak benzo(α)piren, dioksyny, czy furany), jest to proceder szczególnie szkodliwy dla lokalnej społeczności. Wzrost średniego stężenia zanieczyszczeń pyłowych i gazowych powstałych w wyniku emisji powierzchniowej notuje się cyklicznie w okresie zimowym, jest to zjawisko powiązane z sezonem grzewczym (przeciętne stężenie zanieczyszczeń będzie wówczas kilka razy wyższe niż w okresie letnim).

Wyniki badań monitoringowych wskazują, że emisja niska z ogrzewania indywidualnego w ośrodkach miejskich oraz wiejskich ma ogromny udział w ogólnej emisji zanieczyszczeń do powietrza. Jej wpływ uwidacznia się w obszarach charakteryzujących się zwartą, gęstą zabudową.

4. Opis wybranych dotychczasowych inwestycji związanych z ochroną powietrza

4.1 Budowa sieci tras rowerowych

Projekt pn. „Sieć tras rowerowych dla centralnej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej w gminie Ogrodzieniec” obejmował wytyczenie oraz oznakowanie trasy rowerowej na obszarze gminy Ogrodzieniec wraz z budową dwóch obiektów infrastruktury okołoturystycznej tj. zadaszonych punktów postojowych z tablicami informacyjnymi, drogowskazami oraz stojakami na rowery.

Długość trasy na terenie Gminy Ogrodzieniec wynosi 34,47 km i składa się z dwóch odcinków (trasy żółtej – 17 km i trasy niebieskiej 17,47 km).

Trasa żółta prowadzi od Zawiercia przez Markowiznę, Podzamcze do Góry Birów, trasa niebieska przebiega przez Markowiznę – Ryczów – Czarny Las.

W wyniku realizacji projektu powstały 2 nowe obiekty infrastruktury okołoturystycznej oraz zostało przebudowane 34,47 km szlaków turystycznych. Przewiduje się, że z nowych obiektów skorzysta docelowo 11.760 turystów.

Całkowita wartość projektu: 562.338,12 zł w tym dotacja z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości: 474.876,40 zł.

4.2 Budowa parkingów i remont dróg

W latach 2009-2010 wyremontowano ul. 1 Maja w Ogrodzieńcu oraz ul. Olkuską w Ogrodzieńcu. Remont był przeprowadzony ze środków Województwa Śląskiego. Gmina współfinansowała wykonanie dokumentacji projektowej.

Zadanie pn. „Opracowanie projektu przebudowy i przebudowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 790 (ul. Wojska Polskiego) z drogą powiatową (ul. Krakowska) w miejscowości Podzamcze” było realizowane przez Gminę od 2007 r. w ramach porozumienia z Województwem Śląskim. Całkowity koszt przedsięwzięcia wyniósł 1.233.389,01 zł, z czego 36.844,00 zł – koszty dokumentacji zapłacono w 2007 r. Roboty budowlano-montażowe ukończono w sierpniu 2008 roku.

“Zmiana układu komunikacyjnego wraz z budową parkingów przy ul. Kościuszki w Ogrodzieńcu w celu poprawy jakości życia mieszkańców” – projekt był dofinansowany ze środków EFRR w ramach PROW 2007-2013,

W 2012 r. w ramach opracowanego projektu na remont dróg gminnych, wykonano remont dwóch dróg: ulicy Sobieskiego i odcinka ul. Józefów w Ogrodzieńcu. Koszt przedsięwzięcia wyniósł 448 072,11 zł.

4.3 Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej

W latach 2012-2013 Gmina Ogrodzieniec zrealizowała projekt dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013 pn: „Poprawa jakości powietrza w gminie Ogrodzieniec poprzez ograniczenie emisji i kompleksową termomodernizację obiektów użyteczności publicznej”.

Przedmiotem projektu była termomodernizacja następujących budynków:

- Szkoły Podstawowej w Ryczowie – całkowity koszt zadania wyniósł 664 774,29 zł,
- Szkoły Podstawowej w Gieble – całkowity koszt zadania wyniósł 912 767,18 zł,
- Szkoły Podstawowej w Podzamczu – całkowity koszt zadania wyniósł 1 189 078,33 zł,
- Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Ogrodzieńcu – całkowity koszt zadania wyniósł 1 040 711,35 zł,
- Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Ogrodzieńcu – całkowity koszt zadania wyniósł 1 333 614,48 zł,
- Zakładu Opieki Zdrowotnej w Ogrodzieńcu – całkowity koszt zadania wyniósł 827 019,51 zł.

W Szkole Podstawowej w Ryczowie wykonano następujące prace wpływające na poprawę jakości powietrza: docieplenie budynku, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacja instalacji c.o., modernizacja instalacji c.w.u., montaż instalacji solarnej na potrzeby instalacji c.w.u., modernizacja kotłowni, zmiana kotłów węglowych na wysokosprawny kocioł gazowy.

W Szkole Podstawowej w Gieble wykonano następujące prace wpływające na poprawę jakości powietrza: docieplenie budynku, częściowa wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacja instalacji c.o., modernizacja instalacji c.w.u., montaż instalacji solarnej na potrzeby instalacji c.w.u., modernizacja kotłowni.

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym wykonano następujące prace wpływające na poprawę jakości powietrza: docieplenie budynku, częściowa wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacja instalacji c.w.u., montaż instalacji solarnej na potrzeby instalacji c.w.u.

W Szkole Podstawowej w Podzamczu wykonano następujące prace wpływające na poprawę jakości powietrza: docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie stropodachu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana instalacji c.o., modernizacja instalacji c.w.u., modernizacja kotłowni, likwidacja kotłów węglowych i montaż wysokosprawnego kotła gazowego, montaż instalacji solarnej.

W Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej wykonano następujące prace wpływające na poprawę jakości powietrza: docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie stropu nad ostatnią kondygnacją, przebudowa dachu i klatki schodowej, modernizacja instalacji c.o., modernizacja kotłowni.

W Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Ogrodzieńcu wykonano następujące prace wpływające na poprawę jakości powietrza: docieplenie ścian zewnętrznych budynku i piwnic, docieplenie stropu nad ostatnią kondygnacją, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana konstrukcji i pokrycia dachu, modernizacja kotłowni, modernizacja instalacji c.o., modernizacja instalacji c.w.u.

Ponadto w roku 2013 gmina Ogrodzieniec wykonała ze środków własnych termomodernizację budynku Urzędu Miasta i Gminy Ogrodzieniec. W ramach zadania wykonano następujące prace wpływające na poprawę jakości powietrza:

docieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej, modernizacja sieci co, wymiana urządzenia grzewczego.

4.4 Usunięcie azbestu

4.4.1 Usunięcie azbestu z terenu Przedsiębiorstwa Materiałów Izolacji Budowlanej „IZOLACJA” oraz byłego kamieniołomu Cementowni „Wiek”

Na terenie Gminy Ogrodzieniec w latach 1913-1932 i 1952-1997 działało Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „IZOLACJA” w którym produkowano płyty azbestowo-cementowe. Na terenie zlikwidowanego przedsiębiorstwa pozostało ok. 3 700 ton azbestu. Dodatkowo na terenie byłego kamieniołomu Cementowni „Wiek” znajdowało się „dzikie” wysypisko odpadów pochodzących z produkcji azbestu o powierzchni 6 ha. We wrześniu 2010 roku rozpoczęto prace związane z likwidacją i unieszkodliwieniem azbestu z terenu byłego zakładu produkcyjnego oraz rekultywacją wysypiska odpadów. Przedsięwzięcie to nosi nazwę „Likwidacja zagrożeń środowiskowych spowodowanych zaleganiem odpadów zawierających azbest na terenie gminy Ogrodzieniec” i składało się z dwóch zadań:

- Usuwanie odpadów zawierających azbest i rozbiórka obiektów na terenie byłego PMIB „Izolacja” w Ogrodzieńcu przy ul. Kościuszki 129,
- Zabezpieczenie i rekultywacja obiektu niebędącego legalnym składowiskiem odpadów zawierających azbest na działkach nr 804/105, 804/106, 804/34, 829/7, 829/18, 829/19, 829/20, położonych w Ogrodzieńcu.

Przedsięwzięcie było realizowane w całości ze środków Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w proporcji 80% do 20%.

Z terenu zakładu usunięto ponad 13 tysięcy ton odpadów zawierających azbest. Odpady zdeponowano na składowisku odpadów niebezpiecznych w Jadwinówce koło Radomska. Podczas realizacji prac prowadzony był monitoring powietrza i pomiary poziomu hałasu.

Na terenie obiektu niebędącego legalnym składowiskiem odpadów zidentyfikowano ok. 12 014 m³ odpadów zawierających azbest. Obszar zalegania odpadów wynosi 5,7330 m² a głębokość średnio 5,38 m.

W przeglądzie ekologicznym przedmiotowego obiektu przeprowadzono analizę oddziaływania na środowisko, z której wynika, że obiekt w nieznacznym stopniu i miejscowo oddziałuje na środowisko, w związku z czym należy pozostawić zdeponowane odpady w analizowanym miejscu. W związku z powyższym wykonano prace polegające na przykryciu odpadów warstwą ziemi o grubości 2 m powierzchni 5,7330 m², następnie wykonano rekultywację biologiczną polegającą na wysianiu mieszanki traw oraz stabilizację skarpy od strony zachodniej obiektu i odwodnienie przedmiotowego terenu.

Inwestorem przedsięwzięcia było Starostwo Powiatowe w Zawierciu.

4.4.2 Dotacja do utylizacji azbestowych pokryć dachowych

Ponieważ większość dachów na terenie gminy Ogrodzieniec pokryta jest azbestowymi pokryciami gmina prowadzi dofinansowanie utylizacji odpadów azbestowych przy wymianie lub likwidacji pokryć dachowych i elewacji. Dofinansowanie utylizacji jest realizowane ze środków budżetu gminy.

W latach 2002-2013 ilość azbestu usunięta i przekazana do utylizacji przez mieszkańców Gminy Ogrodzieniec i wartość dofinansowania przedstawiała się jak w poniższej tabeli

Tabela 1 Ilość odpadów azbestowych przekazanych do składowania i wartość dofinansowania

Lata realizacji	Ilość podmiotów	Waga materiału utylizowanego [kg]	Wartość kwoty dofinansowania [zł]
2002 r.	21	30 753,50	35 604,06
2003 r.	26	44 703,00	48 033,78
2004 r.	11	19 540,00	20 000,00
2005 r.	24	33 460,00	30 000,00
2006 r.	17	28 280,00	22 076,96
2007 r.	21	35 390,00	23 731,42
2008 r.	27	50 390,00	18 160,38
2009 r.	40	70 400,00	26 496,57
2010 r.	31	57 200,00	20 194,61
2011 r.	51	89 840,00	33 664,78
2012 r.	28	50 430,00	18 404,87
2013 r.	31	59 940,00	20 838,22
Ogółem	328	570 326,50	317 205,65

5. Działania dla ograniczenia niskiej emisji w gminie Ogrodzieniec

5.1 Zakładane działania samorządu i źródła finansowania

5.1.1 Projekty finansowane ze środków zewnętrznych

Niżej przedstawione projekty będą finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych wchodzących w skład Strategii Rozwoju Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Na liście podstawowej umieszczono następujące projekty:

1. „Kompleksowa likwidacja niskiej emisji w budynkach publicznych Gminy Ogrodzieniec”.

Termin realizacji: I kwartał 2016 - II kwartał 2017

Koszt całkowity: 3 124 194,92 zł

Dofinansowanie: 2 655 565,68 zł

Przedmiotem projektu jest likwidacja niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej poprzez wymianę energetycznie przestarzałych źródeł ciepła, modernizację instalacji grzewczych oraz termomodernizację budynków. Zakres obejmuje docieplenie ścian, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, modernizację instalacji c.w.u, montaż instalacji solarnej na potrzeby c.w.u., modernizację instalacji centralnego ogrzewania, modernizację kotłowni. Projekt dotyczy następujących budynków w Ogrodzieńcu: Administracja bloków komunalnych, gminny budynek zespolony Biblioteka-Policja oraz budynek przyszłego Centrum Integracji Społeczno-Zawodowej.

2. „Kompleksowe unieszkodliwienie odpadów azbestowych z budynków publicznych w Gminie Ogrodzieniec”.

Termin realizacji: III kwartał 2015 - IV kwartał 2015

Koszt całkowity: 882 257,93 zł

Dofinansowanie: 749 919,24 zł

Przedmiotem projektu jest demontaż, transport i utylizacja odpadów azbestowych wraz z odtworzeniem materiałem nieazbestowym na pięciu budynkach publicznych na terenie Gminy Ogrodzieniec (budynek Administracji mieszkań komunalnych w Ogrodzieńcu, remizo-świetlice w Gulzowie i Ryczowie, budynek dawnej szkoły w Kiełkowicach oraz budynek przyszłego Centrum Integracji Społeczno-Zawodowej w Ogrodzieńcu. Planuje się, że masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest wyniesie 31 Mg.

Na liście rezerwowej umieszczono następujące projekty:

1. **„Likwidacja niskiej emisji w Gminie Ogrodzieniec poprzez montaż instalacji solarnych w budynkach odbiorców indywidualnych na potrzeby ciepłej wody użytkowej”.**

Termin realizacji: III kwartał 2015 – IV kwartał 2016

Koszt całkowity: 7 000 000,00 zł

Dofinansowanie: 5 950 000,00 zł

Przedmiotem projektu jest montaż instalacji solarnych w 554 budynkach indywidualnych na terenie gminy. Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE wyniesie 554.

2. **„Unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest z budynków mieszkalnych w Gminie Ogrodzieniec”**

Termin realizacji: II kwartał 2016 - IV kwartał 2017

Koszt całkowity: 10 000 000,00 zł

Dofinansowanie: 8 500 000,00 zł

Przedmiotem projektu jest demontaż, transport i utylizacja odpadów azbestowych wraz z odtworzeniem materiałem nieazbestowym na 350 budynkach mieszkalnych na terenie Gminy Ogrodzieniec oraz likwidacja dzikich wysypisk.

Masa unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest to 89,00 Mg.

5.1.2 Projekty finansowane ze środków własnych

Zakłada się następujące działania samorządu finansowane ze środków własnych w ramach Programu Ograniczenia Niskiej Emisji:

1. Dofinansowania do utylizacji azbestowych pokryć dachowych w miarę możliwości budżetowych.
2. Edukacja ekologiczna - prowadzenie różnego rodzaju akcji edukacyjnych uświadamiających społeczeństwo o zagrożeniach dla zdrowia związanych z emisją zanieczyszczeń podczas spalania paliw stałych w paleniskach domowych o niskiej sprawności;
3. Prowadzenie kontroli w zakresie spalania odpadów w domowych kotłowniach w zgłaszanych przypadkach.

6. Analiza SWOT dla problemu niskiej emisji

Ocenę możliwości realizacji programu wykonano metodą analizy SWOT:

Mocne strony

- wysoki wskaźnik zgazyfikowania gminy – dostępność gazu ziemnego

Szanse

- zachęty finansowe do zmiany istniejącego systemu ogrzewania na proekologiczne (niskoemisyjne),
- działania edukacyjne podnoszące świadomość mieszkańców,
- pozyskanie przez Gminę środków zewnętrznych na:

- dofinansowanie wymiany azbestowych pokryć dachowych,
- dofinansowanie wymiany przestarzałych źródeł ogrzewania,
- instalowanie odnawialnych źródeł energii.

Slabe strony

- dominacja wysokoemisyjnych węglowych instalacji grzewczych w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych,
- brak szczegółowej inwentaryzacji indywidualnych źródeł ciepła,
- brak narzędzi prawnych umożliwiających kontrolę w zakresie rodzaju i jakości spalanego paliwa
- brak monitoringu stanu zanieczyszczenia powietrza w gminie,
- zagęszczenie źródeł niskiej emisji,
- przyzwolenie społeczne/brak sprzeciwu na spalanie odpadów w domowych źródłach ciepła,
- mała ilość odnawialnych źródeł energii

Zagrożenia

- niska zamożność społeczeństwa,
- zły stan techniczny istniejących źródeł ciepła na paliwo stałe w budynkach jednorodzinnych,
- spalanie paliwa o złej jakości,
- rosnące koszty wykorzystania alternatywnych względem węgla nośników energii na potrzeby grzewcze (gaz, energia elektryczna),
- brak postępu w pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych,
- niskie tempo prac termomodernizacyjnych w budynkach jednorodzinnych

7. Podsumowanie

Niniejszy program ograniczenia niskiej emisji wskazuje przedsięwzięcia, których wdrożenie przyczyni się do ograniczenia zanieczyszczeń powietrza ze źródeł emisji niskiej. Program skierowany jest między innymi do mieszkańców gminy, właścicieli bądź zarządców indywidualnych budynków mieszkalnych na zasadzie dobrowolnego udziału.

Równoległe z w/w działaniami należy realizować kampanię edukacyjno-informacyjną skierowaną do społeczności lokalnej.

Należy podkreślić, że uzyskanie realnych efektów ekologicznych Programu zależy przede wszystkim od zainteresowania mieszkańców.

Zakłada się realizację Programu w latach 2014-2018 oraz w dalszej perspektywie. Jednakże zakres i ilość realizowanych zadań zależą będzie od wielu czynników, które w chwili obecnej są praktycznie niemożliwe do przewidzenia m.in.: zasobów finansowych jego uczestników i chęci uczestnictwa w programie właścicieli/zarządców budynków, możliwości finansowych samorządu, możliwości dofinansowania ze środków zewnętrznych.

Ocena skuteczności wdrożenia PONE następować będzie w drodze informacji przedkładanej Radzie Miejskiej w Ogrodzieńcu.